

VLAANDEREN
CIRCULAIR

ENGAGEMENTSVERKLARING

Werkagenda

MAAKINDUSTRIE

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

.AGORIA

vlaanderen-circulair.be

De toekomst van de maakindustrie in Vlaanderen is circulair.

‘We streven naar een volledig circulaire economie om zo beter in de behoeften aan grondstoffen en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk.’

(Vlaams Regeerakkoord 2019-2024)

Een breed partnerschap van kennisinstellingen, middenveldorganisaties, bedrijfsorganisaties en overheden gaat het engagement aan om circulaire strategieën in de Vlaamse maakindustrie op te schalen. In deze werkagenda¹ dragen wij bij aan de doelstelling van de Vlaamse Overheid om de Vlaamse materiaalvoetafdruk² te verlagen met 30 % tegen 2030 t.o.v. 2010³. Hiervoor zullen wij de komende vier jaar een eerste reeks van concrete acties ondernemen en zo mee vorm geven aan het ecosysteem van de circulaire maakindustrie.

Context van de circulaire maakindustrie: *een verhaal van kansen*

De transitie naar een meer circulaire economie is dringend en noodzakelijk. De moeilijke toegang tot bepaalde grondstoffen of zelfs de uitputting ervan en de sterk stijgende en volatiele grondstofprijzen, zijn belangrijke uitdagingen. Door in te zetten op circulaire strategieën zal de maakindustrie een belangrijke bijdrage leveren tot het verlagen van deze materiaalvoetafdruk. Gezien ruim 50 % van de broeikasgasemissies (wereldwijd) rechtstreeks toe te schrijven is aan de ontginning van grondstoffen en verwerking van materialen, is het inzetten op circulaire strategieën bovendien de weg vooruit om de klimaatdoelstellingen te realiseren.⁴

De circulaire transitie biedt tegelijk heel wat **kansen voor de maakindustrie**. Een bloeiende maakindustrie is een belangrijke hefboom voor een welvarend Vlaanderen. 10 000 jobs extra jobs in de maakindustrie doen de uiteindelijke toegevoegde waarde met 2,25 miljard euro stijgen, de hoogste multiplicator van alle sectoren. 1 job in de maakindustrie is goed voor 1,2 bijkomende jobs in andere sectoren (Bron: studie ManuMatters, Agoria⁵).

1 <https://vlaanderen-circulair.be/nl/onze-aanpak/werkagenda-s/maakindustrie>

2 [Materiaalvoetafdruk van de Vlaamse consumptie \(RMC\) - Vlaanderen Circulair \(cemonitor.be\)](#)

3 Beslissing van de Vlaamse Regering omtrent de transversale werking voor de circulaire economie van Vlaanderen & Vlaams Klimaatplan

4 Europese Commissie, Actieplan Circulaire Economie 2019

5 <https://www.agoria.be/nl/themas/maakindustrie/manumatters/manumatters>

Materiaalkosten bij maakbedrijven vertegenwoordigen tot 60 % van de totale bedrijfskosten. Inzetten op circulaire strategieën zorgt niet alleen voor het reduceren van de materiaalkosten, het verhogen van de grondstoffenefficiëntie beschermt maakbedrijven ook beter tegen schommelingen van de (stijgende) grondstofprijzen.

Door focus te leggen op ecodesign, duurzaam materialengebruik, gedeeld gebruik van producten, hergebruiken, herstellen, hermaken, het verlengen van de levensduur van producten en het recycleren, kunnen bedrijven uit de maakindustrie meer **toegevoegde waarde** creëren.

Tegelijk is er een groot potentieel voor **jobcreatie** aangezien die strategieën van de circulaire economie arbeidsintensief zijn. Deze jobs zullen lokaal verankerd zijn en naast gespecialiseerd technisch personeel ook nieuwe kansen bieden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De circulaire economie vertrekt van een aanpak om samen te werken buiten de grenzen van het bedrijf en vergroot op die manier de **veerkracht van ondernemingen** voor schokken (bv pandemie, lokale conflicten, geopolitieke instabiliteit,...) die het systeem onder druk zetten.

Vlaanderen beschikt over een aantal troeven om circulaire koploper te worden. Naast een sterk verankerde maakindustrie en een uitgebouwde sociale economie die daarmee goed samenwerkt, zijn er in Vlaanderen sterke kennisinstellingen, een uitgebreid logistiek netwerk, een groot aantal burgerinitiatieven en organisaties die inzetten op circulaire strategieën, een relatief breed netwerk van ophaling en sortering en een toegankelijke markt.

Onder maakindustrie verstaan we de **ontwikkeling en productie van fysieke producten met een concrete vorm en functie** voor gebruik en verbruik door zowel professionele gebruikers als huishoudens (B2B & B2C).

Ter voorbereiding van de werkagenda werd een studie uitgevoerd. Daarin werden vier waardeketens geïdentificeerd die **extra kansrijk zijn voor Vlaanderen** om op in te zetten in het licht van de circulaire transitie. Dit betreft de waardeketens **machines en professionele elektronica, tapijten en technisch textiel, consumentenelektronica & ICT (inclusief batterijen) en consumenten textiel**. Deze keuzes sluiten andere waardeketens in de maakindustrie niet uit.

Zo bereiken we onze ambitie in 2030

Werkagenda circulaire maakindustrie

Als ondertekenende organisatie zetten we ons in om de circulaire economie in een stroomversnelling te brengen in de Vlaamse maakindustrie. Hiervoor zal een actieprogramma opgesteld worden rond de volgende strategische assen:

- a. **Volop inzetten op waardeketenperspectief:** Maakbedrijven werken samen in waardeketens en gaan dus verder dan enkel de transformatie van de ontwerp- en productieactiviteit in het eigen bedrijf. Een circulaire transitie kan alleen maar via een waardeketen waarin samen wordt gewerkt aan het alternatief invullen van behoeftes via onder meer circulaire business modellen, productgebruik of -hergebruik met gedeeld eigenaarschap en verantwoordelijkheid.
- b. **Opschaling van de activiteiten in de circulaire maakindustrie:** We zetten in op een brede verspreiding van de circulaire economie gedachte om de ingang ervan bij het gros van de Vlaamse maakbedrijven te bewerkstelligen, zowel kmo's als grotere ondernemingen. Bedrijven die de voorbije jaren geleerd, geëxperimenteerd en gedurfd hebben, worden verder ondersteund op weg naar circulaire opschaling. De **performantie op het vlak van circulariteit** van reeds aanwezige en uitgebouwde waardeketens in Vlaanderen wordt vergroot (bv. machinebouw, textiel) en **nieuwe maakactiviteiten** worden aangetrokken in Vlaanderen, in de binnenste cirkels van de CE (bv. rond herstel, hergebruik en hermaken).

Werkpaden

De ondertekende partijen voeren concrete acties en projecten uit binnen deze werkpaden:

- a. Circulaire **businessmodellen en nieuwe vormen van samenwerking in de keten** stimuleren;
- b. **Levensduurverlenging mogelijk maken via** herstellen, hergebruiken, hermaken, huren en lenen, gedeeld gebruik stimuleren, langer gebruiken van producten & componenten;
- c. **Circulair ontwerpen** inbedden in de werking van bedrijven – via de ontwikkeling van ontwerp kennis en materialen met kennisinstellingen, de ontwikkeling van aangepaste vaardigheden en het ter beschikking stellen van de juiste tools en methodieken;
- d. Toegevoegde waarde van **herstellen en hermaken** in de kijker zetten;
- e. Blijvend inzetten op betere selectieve inzameling en **hoogwaardig sluiten van materiaalkringlopen** (en inzetten van recycleert in de maakindustrie bevorderen);
- f. Inzetten op **aangepaste jobs en vaardigheden** gericht op de circulaire transitie;
- g. Benutten van de **meerwaarde die sociale economie** in zijn geheel en de maatwerkbedrijven in het bijzonder hebben voor de verankering van activiteiten in de circulaire maakindustrie;
- h. Stimuleren van innovatie en ondernemerschap in de circulaire economie door **innovatiefinanciering en – begeleiding** ter beschikking te stellen, zowel voor grote bedrijven, kmo's als starters;
- i. Faciliteren van **toegang tot financieringsoplossingen** (standaard of op maat) voor maakbedrijven die circulair starten, schalen of internationaliseren;
- j. **Structureel circulair aankopen** stimuleren, zowel in de private als publieke sector, om een stabiele marktvraag te creëren voor circulaire oplossingen;
- k. Onderzoeken en ontwikkelen van **digitale hulpmiddelen voor circulair ondernemerschap** en **technologische innovatie voor circulaire uitdagingen**;
- l. Bewaken en organiseren van **sociale inclusie** binnen de circulaire economie;
- m. Kwantificeren en **opvolgen van de impact** van de implementatie van circulaire strategieën in de maakindustrie verder ontwikkelen.

Ambitie en engagement

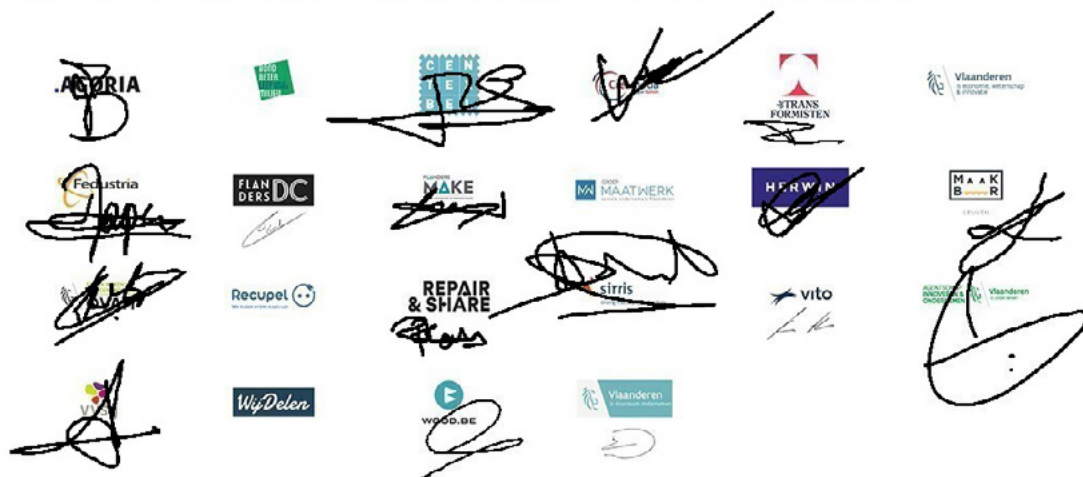
Het is onze ambitie dat tegen 2030 **meer dan de helft van de Vlaamse maakbedrijven**¹ (in de reguliere en sociale economie) **actief met circulaire economie aan de slag** gaat. Door het toepassen van circulaire strategieën zullen deze ondernemingen dezelfde waarde en functionaliteit kunnen aanbieden aan klanten met **minder materialenverbruik** en dus met een **lagere impact op milieu en klimaat** en zo bijdragen aan de ambities van de Vlaamse Overheid.

Wij zullen daarom elk samen of apart **minstens 5 concrete acties of projecten** per jaar organiseren. Informatie over lopende en nieuwe projecten wordt met elkaar gedeeld, samenwerking wordt gestimuleerd en de realisatie van de vooropgestelde ambities wordt jaarlijks geëvalueerd.

¹ Bedrijven met minstens tien werknemers

ACTIEPARTNERS

Deze organisaties engageren zich om met concrete acties mee te werken aan een circulaire toekomst voor Vlaanderen.

Paul De Bruyckere
Vlaamse Minister van
Ondernemingsbeleid

Brigitte Moulineau
Vlaamse Minister van
Milieu en Natuur